
“Yeni çağırışlar”da növbəti qonaq Türkiyə Təhsil Dərnəyinin (TED) prezidenti Səlçuq Pəhlivanoğlu olub

“Yeni çağırışlar” onlayn müzakirə proqramının növbəti qonağı Türkiyə Təhsil Dərnəyinin (TED) prezidenti Səlçuq Pəhlivanoğlu gördüyü işlərdən gəlidiyi nəticələri və 35 illik idarəçilik təcrübəsini bölüşüb. Təhsil Nazirliyinin dəstəyi və T-Network təhsil işçilərinin təcrübə və kommunikasiya platformasının təşkilatçılığı ilə davam edən “Yeni çağırışlar” proqramın 17 mart 2021-ci il tarixində yayımlanan bölümündə Türkiyənin təhsil təcrübəsi, təhsildə dəyişiklik və liderlik, gələcəyin məktəb modelləri, davamlı öyrənmə və XXI əsrdə tələb edilən yeni bacarıqlar haqqında danışılıb.

Təhsilə inşaatçı gözü ilə baxsaq...

Görüşün aparıcısı, “T-network”-un koordinatoru Cəfər Mənsimi qonağı salamlayaraq onu izləyicilərə yaxından təqdim edib. C. Mənsimi bildirib ki, Səlçuq Pəhlivanoğlu Türkiyə Təhsil Dərnəyinin (TED) prezidenti, həmçinin Türkiyə Prezident Administrasiyasının Təhsil və Təlim Təlim Şurasının üzvü, TED Ali Təhsil Fondunun qurucusu, TED Universitetinin idarə heyətinin və Qəyyumlar Şurasının sədridir.

Qeyd olunub ki, Türkiyə Təhsil Dərnəyi (TED) Türkiyə Cümhuriyyətinin banisi Mustafa Kamal Atatürkün təşəbbüsü ilə 1928-ci ildə qurulub. Hazırda TED 41 məktəbi və eyniadlı universiteti, Ali Təhsil Fondu, “tedmem” düşüncə qurumu, eləcə də simfonik orkestri və digər qurumları ilə fəaliyyət göstərir.

Qonaq öz növbəsində dəvət üçün təşəkkürünü bildirib və torpaqlarını işğaldan azad etməsi münasibətilə Azərbaycan xalqını təbrik edib.

Aparıcınınin “Siz təhsilə inşaatçı mühəndisliyindən gəlmisiniz. Təhsilə inşaatçı gözü ilə baxsaq, global çağırışlar fonunda neçə mərtəbəli binaya ehtiyac var və binanın neçə çox hərharasında təmirə ehtiyac hissə edilir” uasualına cavab olaraq Pəhlivanoğlu söyləyib ki, binanın neçə mərtəbəli olacağını heç kim bilmir, çünki gələcəyin peşələrinin nə olacağı ilə bağlı müzakirələr və mübahisələr davam edir. Bir önəmli məsələ odur ki, binanın təməlini möhkəm, sağlam tixsək, şagird və tələbələrin bacarıqlarını artırısaq binanın mərtəbələri də yüksələlər.

XXI əsrin tələbləri

S.Pəhlivanovğlu qeyd edib ki, XXI yüzillikdə ən çətin məsələ təhsil işçilərinin üzərinə düşür, çünki gələcək tam məlum deyil. Əslində gələcək üçün necə bir şagird yetişdirəcəyimizi də tam bilmirik amma bir məsələ dəqiqdir ki, təhsil binasının global çağırışlara cavab verməsi üçün birinci binanın planını çəkmək, zəlzələyə qarşı dayanıqlılığını diqqətə yetirmək lazımdır.

XXI əsrin doğru təhsili nədir sualını S. Pəhlivanovğlu belə cavablandırıb ki, 10, 20 il öncə akademik bacarıqlar, imtahan nailiyyətləri çox önəmli idi. Lakin sonra məlum oldu ki, imtahan nəticələrinin heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Bir sıra tədqiqat zamanı imtahanlarda yüksək nəticə əldə etmiş tələbələrin sonradan yaşam səviyyəsini, xoşbəxtliyini nəzərdən keçirdikdə məlum olub ki, 100 tələbədən cəmi 28-i xoşbəxtdir. Yəni dünya bir məqamı başa düşdü ki, insani dəyərlər olmadan iqtisadi nailiyyətlərin heç bir önəmi yoxdur. Bunun üçün XXI əsrdə yetişən nəsil tənqidi və yaradıcı düşünmə, liderlik bacarığı, həmçinin xarici dil bilmə (xüsusi ilə ingilis dili) kimi xüsusiyyətlərə sahib olmalıdır.

TED-in prezidenti həmçinin qeyd edib ki, XXI əsrin tələbləri uşaqları sıxmaq deyil, onlara sərbəst seçim vermək, təhsilə maraq oyatmaq, tənqidi düşüncəyə və tədqiqatçılığa cəlb etməkdir: "Məsələn, biz sinif müəllimliyi peşəsini belə ingilis dilində tədris edirik. Bu onlara dil öyrətmək üçün deyil, onların yaxşı müəllim, təhsil verən insan, tədqiqatçı olmaları üçün edilir. İndiki zamanda bu baxımdan ingilis dilini bilmək çox vacibdir".

Təhsildə rəqabət şərtləri dəyişir

TED-in Türkiyədə rəqabət şərtlərini dəyişdiyini qeyd edən Pəhlivanovğlu bununla bağlı fikirlərini belə əsaslandırıb: "TED-də təhsilin, imtahanın məqsədi fərqlidir. Bizim imtahanlar biliyin qiymətləndirilməsini deyil, yetkinliyi, şəriştəni ölçmək məqsədi daşıyır. Çünki təhsil imtahan etmək üçün verilməməlidir, xoşbəxt insan yetişdirmək üçün verilməlidir. Türkiyədəki məktəblər TED-in qoyduğu rəqabət şərtlərinə görə dəyişməli olurlar. Onlar müəllim müəllimlərinə daha artıq maaş vermək, daha yaxşı müəllim və müdir seçmək, müəllimlərinin təhsil səviyyəsini qaldırmaq məcburiyyətində qalırlar. TED 93 illik təcrübəyə malik olaraq siyasətin, təhsil idarəçilərinin təhsilə baxış nöqtəsini dəyişir, siyasi partiyalar arasında təhsillə bağlı rəqabətin yaranmasına səbəb olur. Beləliklə, məktəblər arasında daha yüksək təhsil vermək üçün rəqabət güclənir.

Yetkinlik və bilgi imtahanı arasında fərq Pəhlivanovğlu belə izah edib: "Bilginə ölçən imtahanlar əzbərçiliyə söykənir, yetkinliyi, yəni şəriştəni ölçmək məqsədi ilə keçirilən imtahanlar isə mühakiməni, yaradıcılığı dəyərləndirir. RISA kimi qiymətləndirmə proqramları da şəriştəni, təməl bacarıqları ölçür. Bizim məqsədimiz uşaqların imtahana hazırlamaq yox, həyata hazırlamaq olmalıdır".

Həyatı bacarıqlar

S: Pəhlivanoğlunun liseydən qovulması və bunu necə izah etməsi sualına verdiyi cavab da diqqətçəkicidir: “Mən həyatımı 3 hissəyə ayırıram: lisey həyatımın sonunadək olan hissə, teatrda oynamaq, millət vəkili oğlu olub küçədə noxud sataraq, televiziyada səsləndirmə edərək pul qazandığım hissə və bugünkü vəziyyətim. Mən TED Ankara Kollecinə iki dəfə qəbulma həddinə gəldim, lakin müəllimlərim məni əfv etdilər. Biz qardaşımın hər ikimiz TED Kollecinə üçüncülükə bitirdik. Amma qardaşım başdan, mən sondan üçüncü idim. O tibb professoru, mən inşaat mühəndisi oldum. Yəni həyatı bacarıqlar çox önəmlidir. Yaşamaq kriteriyası tək dərslərdə bacarıqlı olmaq deyil, həyatda sizi xoşbəxt edə biləcək təcrübəyə sahib olmaqdır. Təhsil insana həyatdan zövq almaq və taxtarışlarına cavab tapmaq məqsədi daşmalıdır”.

Müəllim akademik biliyə sahib olmalıdır

Apa Aparıcı Atatürkün müəllim haqqında söylədiyi “Müəllim şam kimidir, yəni yərkən ətrafı işıqlandırır” sözünü yada salaraq necə etmək lazımdır ki müəllim bu qüvvədə missiyanın fərqində olsun sualını ünvanladıqda qonaq bildirib: “Tanrıdan sonra gələcəyi dəyişdirə biləcək yeganə məxluq müəllimdir. Müəllim tək bir qığılcımla gələcəyi işıqlandıra bilər. Bunun üçün müəllim yetərli dərəcədə akademik biliyə sahib olmalıdır, öyrətmə məlinə necə öyrənməyi izah etməlidir. Müəllim ölkəsinin gələcəyinə xidmət etdiyini bilməli, başa düşməlidir ki, ölkəsinin gələcəyi ondan asılıdır. Bütün bu xüsusiyyətləri olmasa müəllim peşəsinə yiyələnmək mümkünsüzdür. Müəllim seçimində müsahibəyə diqqət yönəlməlidir, müəllimlərlə ətrafda söhbət aparılmalıdır. Məsələn, o qeyd edib Eki TED təcrübəsində müəllimlərinin bilik səviyyəsi yoxlanılır. Yoxlamadan uğurla keçən müəllimlər tədqiqat planlarını həyata keçirir, öz üzərlərində işləyirlər. Bütün bu sadalanan bacarıqlara sahib olmayan şəxslərə başqa peşələrdə özlərini sinamaları məsləhət görülür”.

Milli təhsil proqramı

Pəhlivanoğlu 2015-ci ildə TED-in təqdim etdiyi “Milli təhsil proqramı” haqqında da danışdı: Milli Milli proqramda məktəb müdiri, yox, təhsil lideri, ilu boyu açıq məktəblər, müstəqil monitorinq mərkəzləri kimi təkliflər yer alıb. Çünki məktəblərin yay tətildə tamamilə bağlanması düzgün deyil. Müəllimlər tətildə olmalıdır, lakin təhsil inkişaf etməkdə olan ölkələrdə bunu etmək cinayətdir. Yay tətillərində yoxsul uşaqlar üçün kurs təşkil etmək olar. Məktəb idarəçiliyi bir karyera, peşədir və həmin şəxs mütləq liderlik bacarığına malik olmalıdır.

Türkiyənin təhsil sahəsində hansı təcrübəsi Azərbaycanə örnək ola bilər sualına Səlcuq Pəhlivanoğlu cavab verib ki “Milli təhsil proqramı”nın müəllimləri necə hazırlamaq, müdiri

necə seçmək, imtahanları necə təşkil etmək, büdcəni necə yönəltmək və digər bunu kimi hədəfləri var. Dünyanın müxtəlif inkişaf etmiş ölkələrinin təhsilinin təcrübəsi öyrənilməli, amma ölkənin təhsil ehtiyaclarına uyğun bir milli proqram qəbul edilməlidir.

Türkiyə təhsil tarixində “Kənd institutları” barədə məlumat verən TED-in prezidenti söyləyib ki, Atatürk top səsləri altında şura toplamış, millətin ayağa qalxması üçün təhsil şərt olduğunu hər kəsə başa salmışdı və beləcə “Kənd institutları” yaradıldı. “Türkiyə təhsilinin inkişafında “Köy institutunun” uruhu və inancını yatar” deyən Pəhlivanoğlu bu uruhu yaşatmağın zəruri olduğunu bildirib.

Məktəblər necə olmalı

Səlçuq Pəhlivanoğlu vurğulayıb ki, məktəbi səhər çıxıb, axşam geri dönəcəyimiz yerə deyil, inkişaf məkanına çevirməliyik. Bunun üçün məktəblər dərslərlə yeri yox, bacarıqların önə çıxmasına səbəb olan təhsil ocağına çevrilməlidir. Məktəblərdə idman, musiqi, incəsənət kimi fənləri riyaziyyat qədər dəstəkləməliyik. Mədəni intellektə malik tələbələr yetişdirməliyik.

Atatürkdən daha bir sitatə gətirərək Pəhlivanoğlu qeyd edib ki, “Sağlam vücud olmayan yerdə sağlam gələcək olmaz. Sənəti və idmanı olmayan toplum qolları və ayaqları kəskinlikdir. Biz uşaqlara uğurlu yox, xoşbəxt olmaları üçün təhsil veririk. Çünki uğur imtahan nəticələri ilə ölçülür. Xoşbəxtlik isə insanın özünü tanıması, özü ilə barışıq olması ilə əlaqəlidir. Buna görə bizim təhsil prosesində incəsənət və sosial fəaliyyət də mərkəzdə yer alır”.

8 guşəli yeni çağırışlar

Proqramın ənənəvi “Təhsildə yeni çağırışları 8 guşəli ulduza bənzətsək, onun guşələri hansı çağırışlardan ibarət olar?” sualını Səlçuq Pəhlivanoğlu belə cavablandırıb: “Bugünkü təhsil XXI əsrin bacarıqlarına yönəlməlidir. Bunun nəzərə alsaq 11-ci guşə global şəüuru, 2-ci guşə yaradıcılığı, 3-cü tənqidi düşüncəni, 4-cü liderliyi təmsil etməlidir. 5-ci guşə isə sosial və mədəniyyətlərarası şəriştəni, 6-cı guşə öhdəlik götürməyi və təşəbbüskarlığı, 7-ci media savadlılığını, 8-ci guşə isə maliyyə və rəqəmsal savadlılığı əks etdirməlidir. Bu guşələri işıqlandırsanız günəşə ehtiyacınız olmayacaq. Ulduzlar özü işıq saçacaq”.

TED-in prezidenti Səlçuq Pəhlivanoğlu sonradan yaradılmış fürsətə görə görüşün təşkilatçılarna, eləcə də izləyicilərə təşəkkür edib.

["Azərbaycan müəllimi"](#)